

Sz. Tóth Gyula

Érettségi dolgozat

A történelmi írásbeli címe: Hogyan védjük demokratikusan Eger várát?

Először is, mi az, hogy engedelmeskedni kell a várkapitánynak? Ez kész diktatúra. A toborzás sem indult jól, nem tisztázták a védők bérét, sem a munkaidőt. Nyomban szakszervezeti csoportot kell alakítani, és megfogalmazni a követelményeket. Amíg a vezetés ezt nem fogadja el, nem veszünk puskát a kezünkbe. És az élelmezésről ne is beszéljünk, sok a krumpli, kevés a hús, egészségtelen táplálkozással ne várjanak kemény munkát. Jó, bor van, de csak a környékbeli vöröset adják, semmi olasz nedű – diszkrimináció. Egyáltalán, ki ellen harcolunk? Jönnek a törökök csapatostul, áramlanak befelé. Szegény bevándorlók, a jobb megélhetést keresve jöttek hozzánk, és mi így fogadjuk őket. Ágyúval lövünk rájuk, ahelyett, hogy befogadnánk őket. Ez nem humanitárius hozzáállás. Sőt, egyes asszonyok forró szurkot képesek önteni a feltörekvő szegény török legények fejére. Pedig már így is alig látnak, neves vezérük máris félszemű. Borzasztó. Aztán van itt egy kreatív őrült, aki tüzes kerekeket ötöl ki, hűséges párttársai le is gyártják, majd a tüzet lövellő kerekeket a gyanútlan tömegbe eresztik. Hullanak az emberek. A kerék ártatlanokat öl halomra. A védők hurráznak – semmi jóérzés. Tiltakozunk. Tüntetést szervezünk a várkapitány szobája elé, s addig nem megyünk el, amíg ezt a vandalizmust le nem állítja.

Közben egyre több török jelenik meg a várfalakon. Végre. Ezt talán a nacionalista védősereg is megérti. Mert vannak közöttük derék internacionalisták, akik tárt karokkal fogadják a berohanókat. Már ha túléljük, ha nem találja el őket lövedék, ha nem hányják őket kardélre. (A bomba, a járvány nincs tekintettel ideológiákra. Sajnos.) A helyzet tűrhetetlen: kevés a fizetés, teljes a káosz, itt nem lehet megélni, kimegyünk. Kivonulunk, „elhagyjuk a várost”. (Ez utalás egy híres magyar rockzenekar szövegére. Hogy még jobban feldobjuk a szöveget.) Az emberek kezdenek átszivárogni a török táborba. Mindez a jobb megélhetés reményében. Este a tábortüzeknél alkalom nyílik a csendes csencselésre. Olcsón szerezhetünk éles jatagánokat, mennyivel sikkesebbek ezek, mint a nehéz magyar kardok. Azért van mit tanulnunk a törököktől. Hírlik, ha győznek, itt maradnak egy jó ideig. Na, ez az, ez a jövő. Most már csak azon kell dolgozni, hogy móresre tanítsuk az egri vár kapitányát. Ilyen link szöveggel állt elő, s próbált ránk erőszakolni: **„Esküszöm az egy élő Istenre, hogy véremet és életemet a hazáért és királyért, az egri vár védelmére szentelem.” Meg hogy a vár, vagy a haza nem eladó.** Rövid-

látó. És klerikális. Egy irodalmi példával szeretnénk zárni a dolgozatot. Móricz Zsigmond főszereplője, a szerencsétlen kis Nyilas Misi, bárhogy is elbánnak vele, azt suttojja: „Légy jó mindhalálig!” Meg egy másik *A Pál utcai fiúkból*, a vézna nemecekernő is hogy végezte. Még hogy hősök! Lúzerek.

Hát ezzel megvolnánk. Ezt most nyílt levélben közzé tesszük, mert képes a tanár, hogy ne úgy értelmezze felfogásunkat, ahogy mi. Ami ellen máris tiltakozunk, javasolni fogjuk, hogy változtassa meg a nevét. Méltatlan hozzánk. A nyílt levelet föltesszük a „vészbúkra”, helyesen a facebookra – hadd lájkolják. Jó buli lesz.

Beadva: 2015. szeptember 4. 24 óra 00!

A sérvtelenség anatómiája

Időrendi láttelemben

Mottó (baráti üzenetváltás):

(Ködöböcz Gábor):

„Erősen szurkolunk Neked és imádkozunk Érted, hogy komplikációk nélkül és flottul menjenek a dolgok. Bár esetekben mintha rutinműtétről lenne szó.”

– *„A jókívánságokat nagyon köszönöm. Ami a „mintha rutinműtétet” illeti, reméljük, és bízunk abban, hogy az lesz a sebésznek.”*

(Vincze Károly):

„Remélem, meg leszel elégedve a sebészeddel, beszéltem vele, kértem, hogy gondosan és kíméletesen bánjon Veled, ez napokon belül ki fog derülni. Bízunk benne!”

(Madarász Imre):

„Alig hihetem: Gyula és a betegség 'szembe-szavak', Te maga vagy a megtestesült életerő, lendület. Mielőbbi gyógyulást kívánok Neked!

– *Felettébb hízélgő, hogy oly életerőt tételezel rólam. Azzal nincs semmi baj, de senki sem sér(v)hetetlen.*

Sérvelünk

Autóval megyek a régi balatoni úton. Már elszoktam tőle, az autópálya gyorsabb. Budapestről kifelé a „fapados” hetest választom. Ahogy emelkedem a Kamaraerdő

felé, egyre ismerősebb a táj. Annak idején Pécsről is errefelé volt a be- és a kijárás. Diósd... Velence... Agárd... Bekacsintás Kápolnásnyék felé, a Vörösmarty Emlékház, az esti vendégfogadás, a Fűzfa Balázs szervezte-gondozta „Nagy versmondás” szép emlékei. A székesfehérvári elkerülők kicsit megtréfálnak: rávezetnek az autópályára, de le is lehet hajtani hamar, lefele menet Polgárdi felé, a visszaúton az agárdi kihajtónál. Odafele kellemes kirándulás volt a többórás út. (Másnap visszafele a meleg is beleerősített, a településekkel sűrű vonalon baktatásra kellett venni a tempót.) Széplakon kiváló pezsgő enyhíti szomjamat: francia, Elzászból való, száraz, dús-finoman zamatos. Ferenczy Jóska mesél munkájáról, sebészkedik a kaposvári kórházban, a helyi Seffer Magánklinikán, rendel Siófokon és Budapesten is rendszeresen, (hetente, havonta) egy-egy alkalommal. (A *'sebészkedik'*-re bizonyára összevonná szemöldökét, mint Balázs Géza íróbarátai, akiktől megkérdezte: ugye, ti írogattok? És a költők? Költögetnek? De Jóska érti a tréfát, mondhatnám, tréfamester, ha a helyzet adja.) És törvényszéki orvosszakértő, azt különösen szereti. És tanít. Jártas az orvoslás történetében, kurzust tart belőle, sajnálja, hogy a képzésből lassan kiszorul a tantárgy pénzforrás hiányában. Pedig hasznos, az egyetemisták szeretik a tárgyat. Sebésztörténeteket elevenít fel. Egy szerv megüti fületem: a sérv. Van egy gyanúm, megosztom a doktorral. A teraszról beljebb húzódunk, gyors tapintás: ez szépen fejlett sérv, mint egy alma, adja a diagnózist. El nem múlik, műtetre van szükség. Mivel nincsenek fájdalmaim, gondolkodhatunk a megoldáson. Engem elég sokszor műtöttek, már kisgyerekkoromban kezdődött csontvelőgyulladás, komoly fejjel az epe következett. De egy műtét mégsem egyszerű, szívom a fogamat. De ez nem érv. Ez sérv. Jóska, mint kiváló sebész rutinműtétnek tartja. Ezzel biztat. Fekszem elébe. Na, ez a kirándulás is jól kezdődik. Még alig érkeztem meg, s máris ott a közeli jövő egészségügyi projektje. (2013. augusztus 2.)

Véremet veszik

Műtetre készülődöm. Az október 8-ára kiírt sérvműtét előkészületeibe kezdtem. A tervezet április 29-én fixálódott, amikor Fekete Andrással, az Uzsoki Utcai Kórház sebészével, miután megvizsgált, a sérvet nyomósnak találta, megállapodtunk: szikéje alá fekszem. Többféle vizsgálat elvégzését javasolta, a szakrendelői kérelmet már a házi orvos írja fel. Karácsony doktornő és asszisztense, Bea, szorgalmasan gyártotta a beutalókat: hasi, mellkasi ultrahang, EKG, laborvizsgálat, teljes vérkép kimutatással. Ezek nagy részét a már ismert (és megszokott), jól működő Hermina úti rendelőben végzik el. *A rendelő szolgáltat,* írtam egy jegyzetben (lásd Tanári notesz 9. *Zászlós idők*, 2015. november 19.). Ha nem is szívesen, de nyugodtan megyek oda. Tudomásul kell venni: némi egészséget kell felmutatni,

hogy betegségünket kezeljék. Nyomban elindítom az akciót. Gyűlnek az időpontok.

De van ám más is. Az előkészületi sor fontos állomása a vastagbéltükrözés. A körültekintő orvoslás szerint ez a fajta műtét megköveteli, mondja a sebészorvos. Hiszek neki, ő fog műteni. Ezt a vizsgálatot az Uzsoki Utcai Kórház Gasztroenterológiai Osztályán végzik. Előbb meg kell találni az épületet a hatalmas udvarban. Igyekezniem kell, mert sűrű a látogatottság, jó előre be kell jelentkezni. A 16-os épület megfelelő szobájában leadom papírjaimat, s a folyosón várakozom. Kis idő múlva szólítanak. Egy fiatal doktornő, belgyógyász beljebb tessékel, majd kezében a kitöltött nyomtatványokkal, udvariasan sorolja a teendőket. Olyan a fogadás, mint amikor a bankban a tehetős ügyféllel tárgyalnak. Csak éppen nem ültetnek le. (Utólag jutott eszembe, tényleg, miért nem ültetett le?) Mutatja is, a papíron hol találom az információkat. Visszakérdezhetek, ismét, egész didaktikusan megy a dialógus. Barátságos a beszélgetés, a téma okán már-már intim, meghitt közelségbe kerülünk, nem beszélhetünk mellé. Azért rákérdezek a részletekre, hogyan történik a vizsgálat, és viccelődve kérdelem: nem fog fájni? Hát, nem lehet tudni, mi lép fel menet közben... mi is hozott anyagból dolgozunk, válaszol huncut mosollyal a doktornő. Örül, hogy nem sértődöm meg. Sőt, előadom, hogy tanárként, mi is ezzel szoktuk vigasztalni a csemete jövőjéért aggódó szülőket. Nevetünk. Egyre jobb a hangulatom, Már alig várom a vizsgálatot, ide visszajövök. Szeptember 23-án fogadnak. Számolom a napokat. (2015. szeptember 3.)

Gyomorrésen

Véremet már vették, ezt szeptember 3-án jeleztem. Éppen annyit, hogy a szükséges tételek alapján ki lehessen mutatni az állapotot. Annyira belejöttem, hogy újrátam. Különbösen is, jól érzem magam a Hermina úti rendelőben, ezt a tavalyi noteszkönyvben meg is írtam, még a vezetés tudomására is hoztam. Ne csak a rosszat hallják vissza, a panasz gyakori az egészségügyben. Ettől persze a tűszúrás még olyan, amilyennek lenni kell. De nem fáj. A vizsgálati eredménnyel nyomban felkerestem az urológust, kellemest a hasznossal. Ez a vizsgálat nem volt betervezve, decemberben szoktam kérni, de itt a nagy alkalom. Igen ám, de a PSA-vizsgálat speciális, csak az urológus írhat beutalót. No, újabb vérvétel, azzal irány az urológia, minden rendben. Már csak egy vizsgálat volt hátra a sérvműtéthez: a vastagbéltükrözés. Ezt még nem végezték rajtam. Pontosabban bennem. Különösebben nem érdeklődtem másoktól, akik már átestek hasonló tortúrán, mindenkinek másként fáj, vagy éppen bagatellizálja, nem akartam előre izgatni magam. A pontos előírások úgyis szabályozták az étkezést, a vizsgálat előtt tiltották is, teljes

diétára fogtak. Nem lehetett nem gondolni rá. És eljött a „fényes” nap. A kiírt időben fogadtak az Uzsoki Utcai Kórház 16-os épületében: Belgyógyászati Osztály / Gasztroenterológia – Endoszkópia.

A már ismert doktornő udvarias pontossággal elmagyarázta a menetet, nadrág és gatyale, felfeküdtem. A gyomor felé a végbélen keresztül vezet az út. Egy férfi orvos is megjelent, bemutatkozott, kezét fogtuk, a bizalom jele. Ketten végezték a műveletet, majd egy kedves ápolónő is előkerült, mintegy lefogásomra, ha nagyon ugrálnék, és mosolyogva bátorított: ez fájni fog. Fájt is. A csövet forgatták altestemben, keresték a körbehatolás útjait, módjait. A képernyőn feltárult eddig előttem ismeretlen belső világom, láttam a belek mozgását, feledhetetlen önismerteti percek. Nyilván a szakembereknek többet mondott a jelenet, mint nekem, mert néha újabb fehérköpenyesek is bekukkantottak, hátha valami újat látnak. Egy darabig követtem a cső útját, aztán már nem érdekelt. Más foglalkoztatott, más kerített hatalmába: a doktornő erőteljesen nyomta a hasamat, miközben nagy erővel levegőt nyomtak belém. A durranás szélén álltam, pontosabban feküdtem. Ebben az a jó, hogy nem lehet abba hagyni. És kidurranni sem. Ezt közölték velem, többször is, és folytatták. A feszítés érzése néha elviselhetetlen volt, hát a nyögésnek jajongás lett a vége. (Utóbb derült ki, Mari kint a folyosón azt hitte, nagy(obb) a baj.) A kezelők megértették, a csendesebb pillanatokban bocsánatot kértem. Azt nem is mertem megmondani, hogy közben a Miatyánkot mormoltam franciául – mit szóltak volna? Mintegy 25 percig tartott a menet. Eredményes volt, minden rendben, mondta a fiatal orvos, mehet a műtét.

Tulajdonképpen örülnöm kellett, egyrészt, mert végeztünk, másrészt, mert egészséges vagyok, műtétre alkalmas „panaszmentes”. Kicsit bizarr, de jó ezt tudni. Meg azt is, hogy milyen fontos a szervezetünk belső része, amit az ember szívesen elhanyagol, ha nem látom, talán nem is lesz bajom. Az agy, a szív és a belső szervek, a gyomor, a has, és más közeli a legfontosabb részei a szervezetnek, ezek működtetik az embert. Ujj nélkül lehet járni, de már egyéb belső szervek átültetése is „mindennapos” az orvosi gyakorlatban. Csodálatos az emberi szervezet, csodálatos az orvostudomány. Személyes tapasztalatszerzésre is jó volt a vizsgálat, a szükséges mellett, továbbképzésnek is felfogható. Végére is más vastagbélbe nem láthatunk, ha nem vagyunk belgyógyászok. Az iskolai tanításban hangsúlyos fejezetet kell kapnia a szervezet eme részének, illetve a kezelés módjának. Az alapos, figyelmes, szakszerű munkát megköszöntem, és görnyedten távoztam. Még több órán keresztül sajgott a táj, amolyan izomlázszerű fájást éreztem. No, már kicsit megsejthettem, milyen nagyszerűek a nők, a szülés csodálatos, és sokkal fájdalmasabb lehet, mint annak a kis csőnek a mozgása a „rendkívül kanyargós vastagbélben”, ahogy a jelentésben áll. (2015. szeptember 24.)

Sér(v)ülésben, de nem vértanúként

Készülök a sérvtelenítésre, bevonulok. Ismert: a sérvműtetre készülve egy sor előkészületi vizsgálaton „estem át”, a pálmát a vastagbéltükrözés vitte el. Minden rendben, egészséges vagyok, erről immár papírom is van, jelentések rólam – mehetnek a műtőbe. Jelenés: 7-én, szerda reggel 7 órakor az Uzsoki Utcai Kórházban. (Két éjszakás kaland bent, aztán több kint.) Néhány közeli jó barátnak jelzek, esetleg pár napig nem tudok gép elé ülni. A kaposvári orvosi stáb velem van. Ferenczy Jóska, aki elsőként diagnosztizálta a tünetet széplaki nyaralójuk teraszán, hosszas telefonbeszélgetésben praktikus jótanácsokkal lát el a műtét utánra vonatkozóan. Vincze Karcsi barátom, derék „Távorvosom” együttérzéséről biztosít, reméli, megleszek elégedve a sebészemmel, beszélt vele, és kérte, hogy „gondosan és kíméletesen bánjon” velem. Merthogy az illető sebész az unokatestvére, Fekete András, de ettől függetlenül, az eddigi vizsgálatok és beszélgetések alapján nincs okom kételkedni a gondosságában. No, ami a kíméletességet illeti, ez holnap ki fog derülni. Bízunk benne!

Valaki kérdezte, izgulsz? Nem izgulok, nem félek, nem is tartok tőle, erősen foglalkoztat, persze. Szoktam mondani (és magamnak mondogatni), kórházra szocializálódtam. Korán kezdődött, 4-6 éves koromban, amikor csontvelőgyulladás kezeltek a Pécsi Gyermekklinikán. Az ötvenes években ez újdonságnak számított. Szerencsémre Pilaszanovich Imre, a népszerű Pila bácsi rájött a gyógymódra. (2015-ben rendezték a Jubileumi 25. Pilaszanovich Imre Emlékelőadást Pécsen. Pilaszanovich Imre a pécsi gyermeksebészet megalapítója volt, mondta dr. Pintér András a 2013-as konferencián, akit ő a tanítómesterének tart. 2011-ben a nemzetközi hírű professzor 100. születésnapja alkalmából is volt megemlékezés.)

Anyám Kaszap Istvánhoz, az alig húszévesen, súlyos betegségben elhunyt jezsuita novíciushoz imádkozott. (Hogy miért éppen hozzá, azt csak később értettem meg.) Hosszan elhúzódott a gyógyulás, a kezelés, ami a későbbi fiatal és felnőtt években is vissza-visszatérő jelenség volt, 1972-ben, szekszárdi tanárságom első hónapjaiban beavatkozást igényelt. Ekkor gyors elhatározásból felkerestem Pila bácsit Pécsen, tanácsát kérve az elkerülhetetlen operációra vonatkozóan. A felidézett eset alapján felismert, Sólyomvári Nándor doktort ajánlotta Szekszárdon, a baleseti sebészet vezetőjét. Lábra álltam. 1991-ben újabb kórházi élmény: epehólyagműtét Budapesten, a Traumatológián, Érdi Antal sikeres beavatkozásával. (Majdnem minden nagyobb tartózkodási helyemen bejártam a kórházat. Még Leningrádban is feküdtem, igaz csak kivizsgálás céljából, dokumentum kellett a hazautazáshoz, ösztöndíjas félévemről egy hónap után. Csak a szegedi klinikák maradtak ki.) Szóval, nem izgulok. Ezeket a történeteket egyszer külön fejezetben meg kellene írnom, adózva a derék gyógyítók emlékének is. (Az emlékkonferencia

érdekes színfoltja lenne egy ilyen előadás. Ráadásul Pintér András, a sebészet volt vezetője is ismerős, a hatvanas években egy klubban pingpongoztunk, az NB-es pécsi Vörös Meteorban. Ő egyetemista volt, én középiskolás, ő a nagycsapatban játszott, én az ifiben. Az ötvenes évek elején Pila bácsi lánya, Ildikó gyakran benézett a karácsonyt is a kórházi ágyon töltő kisgyerekekhez.)

De ma is emlékezünk: az 1848-49-es forradalom és szabadságharc vértanúira. Az iskolában úgy tanultuk, tizenhárman voltak. Aradon igen, de előtte már három honvédtisztet kivégeztetett Haynau, a nagy nyugati szomszéd vérszomjas vezére. Magyarország miniszterelnökét, gróf Batthyány Lajost Pesten kivégzik. Furcsa, hogy éppen így jött ki, éppen most készülök kés alá feküdni. Mi az a műtét, s az azt követő fájdalom a nagy hazafiak bátorságához, példamutatásához képest. Ők nem csak vérüket, életüket adták a hazáért. Már csak ezért sem félek, bár erősen „foglalkoztat”. Meg az is, hogy elbuktuk a szabadságharcunkat. És a mostani időkben is honvédelem folyik. Nagy nyugati szomszédaink között megint sok a szinte vérszomjas, de mindenképpen vérlázító hangadó. Elég a vértanúkból. (2015. október 6.)

Sérvtelenül

Utolsó fogadás a műtét előtt, szerda reggel, pontosan 7 órakor. A betegfelvevőben egy ifjú hölgy ellenőrzi a vaskos dokumentumcsomagot, eligazít. A Sebészeti Osztályon kezelésbe vesznek, kórterembe visznek, csuklómra azonosító cédulát tesznek. A főnővér érdeklődik foglalkozásom iránt, majd franciául bemutatkozik, akár indulhat a nyelvtanfolyam. Itt más a tantárgy, elmagyarázza a teendőimet. A fertőtlenítő tussolás után beöltözöm, „lengye magyar”, ágyamra fekszem, karomba langyos folyadékot vezetnek, infúzió, nyugtatás, tisztítás. A négyágyas kórteremben a két betegtárs megértőn csöndben van, elfordulnak, láttak ők már ilyet. Mari elrendezi a hozott holmit a szekrényben. Igyekeznem kell, itt percnyi pontosan peregnek a dolgok. Benéz Fekete doktor, kézfogása, mosolya biztató. A copfos betegszállító fiatalember egyezteteti számomat, nevemet, megragadja ágyamat, és kitol. Szlalomozva suhanunk a homályos, szűk folyosókon, az ágy nem koccan a falhoz, ügyes teljesítmény ezen a posztszecessziós terepen, udvariasan kikerüli a falhoz lapuló főorvost, igyekeznem kell – élményutazás, csak beutaltaknak. A lifttel vegyített utaztatás a műtő előterében ér véget, szörtelenítő borotválással. Itt zöldköpenyes alakok jönnek felém, arcukat maszk takarja. Félelemre semmi ok: bemutatkoznak, a női hangok, a szemek fénye nyugalmat áraszt. A barátságos légkört fokozza, hogy a zöldköpenyesek között érzékelni vélem orvosomat, kezével jelzi, ő az, és érkezik az altatóorvos, akivel kezdetünk.

A kórteremben ébrednek, kissé kába vagyok, de nem fáj semmim. Mari mosolya

is arra utal, hogy műtétileg rendben vagyok. Na, ez is megvan. Két óra kimaradt a fejemből, éppen a lényegre nem emlékszem. Mindenkinek más a lényeg, az orvosi csapatnak, hogy sikerült a beavatkozás, nekem, hogy kint vagyok. És megint emlékezem. Kell egy ilyen fejezet az ember életében. A testen belüli történések mozgósítják a fejet. Az operáció meditálásra ad alkalmat. Kis reparáció. Ránk fér. Megújulunk. Egy darabig. Előzetesen két éjszakás kórházról volt szó, délután közlik, holnap hazamehetek. Valószínűleg szervezetem egészség-állapotmutatói alapján engedtek ki a műtét utáni napon. Lábadozom, tehát írok. (2015. október 8.)

Gyógyítástechnológia

Sanyi barátom is kórházba készül, előbb-utóbb műtve lesz. Kicsit fél az ilyen nagy rendszerektől, elvész benne az ember, mondja. Ezen a szálon is végiggondoltam esetemet, volt rá időm, a műtét utáni napon már fogott a tollam.

A betérő (nem vendég) láncszem a gépezetben. Egy nagy rendszer idegen, zavaró, a hirtelen bekerülő nem érti a működését. Ráadásul tehetetlen. Az a fő, hogy a rendszer működtetői értik a dolgukat. A kórháznak, a gyógyításnak megvan a technológiája. Minden ponton szaktudás, különböző fajta, eltérő minőségű. Betegként én is a rendszer része vagyok, beteg nélkül nincs szükség a rendszerre. A technológiában fontos, nélkülözhetetlen láncszem vagyok, körülöttem forog a gépezet: elővizsgálják, felvesznek, dokumentálnak – műtétre alkalmassá nyilvánítanak. Nincs kétségünk, ezért jöttünk. A sorozat folytatódik: újra kikérdeznék, bemutatkoznak, felvilágosítanak, ágyra fektetnek, bekennek, kitolnak, betolnak, csepegtetnek, megvágják, betakarnak, ellenőriznek, döntenek – elbocsátanak.

Hány ember vett körül betegesetem okán? Kis adminisztráció: házi orvos, asszisztenssel (2), laborvizsgálat, vér – felvevő, szűrő, elemző, kiadó (4), hasi – felvevő, asszisztens, vizsgáló (3), EKG (1), PSA (2), vastagbéltükrözés (4), betegfelvétel – előzetes, műtét előtt (2), altatás-felvétel (2), műtés – sebész (1), altatás, asszisztencia (4), nővérek (4), műtős (1), záró adminisztráció (1) Összesen: 31 fővel kerültem személyes összeköttetésbe. Plusz a napi kétszeri konzílium több fővel. Egy-egy személy több szerepben, többször is megjelenik. Ki a főszereplő? Hát én, több szerepben: bejelentkező, vizsgálati alany, befekvő, műtött – a beteg, aki gyógyultán távozik.

A gépezet gondoskodik rólam, számon tartanak. Van ugyebár a főtevékenység, az orvosi beavatkozás, a műtét, a hozzávaló szakértelemmel. És jönnek a kiegészítő és a feltételi tevékenységek. Maga az épület belső tere, a benne járás (az Uzsokiban ez különösen furfangos), a technikai berendezések, a műszerezettség, a személyi „állomány” – képzettség (adminisztrátorok, nővérek, műtősök,

asszisztensek, takarítók, beszállítók, biztonságiak), a személyes hang, a hajtásba beleférő csöppnyi udvariasság. A tiszta kórteremben képek a falon, tájkép-reprodukciók, fatornyos faluk, erdők, ligetek, színes esztétika, nyugtató hangulat – a fekvőnek nyitja a perspektívát. A különböző jellegű tevékenységek szervezeten összefonódnak. Kezelnek, de nem *lekezelnek*. A személyzet kulturált viselkedése, az *egészséges* emberi hang segít, hogy a páciens megőrizhesse személyiségét. Mert abban a helyzetben olyan tehetetlen, kiszolgáltatott, elveszettnek érzi magát. És ha még rá is játszik, ha felvesz különböző betegszerepeket: jajgató, önsajnáló-önsajnáltató, elhagyja magát, akkor nem könnyíti meg a saját helyzetét. (A betegszerepekről a kórházi személyzet tudna sokat mesélni). A páciens nem „személytelenedik el”, az iránta megnyilvánuló tisztelet nyugtatja identitástudatát. A hangulat, a biztonságérzet a reális gyógyulás esélyét adja.

Mindent egybevetve, az egyén megnyugodhat, a rendszer megnyugtatóan működik, aki oda bekerül, az ki is kerül, így vagy úgy. Olykor csak holtan. De az nem – mindig – a nagy ellátó rendszer hibája. A saját rendszerünkhöz nekünk is van közünk. S így teendőink is. Így lesz immár *gyógyulástechnológia*. Ez a rendszer-szemléletű összegzés zárja a kórházi kalandot, az egészségügyi túrát. Szóval, ne félj, Sanyi! (2015. október 9.)

Varratmentesen

A kórházi zárójelentés passzusa szerint, immár sérvmentesen, időben megjelenek az Uzsoki Utcai Kórház sebészeti ambulanciáján: ellenőrzés, varratkiszedés. Fekete András ügyes kézzel szedi a varratokat, kicsit sziszegek, de csak hogy érezzem, mennyire tisztelem munkáját. Rendben talál, s csak óvatosan, lát el útravalóval. Mi lesz az úszással? Sokat kihagytam a Széchenyiben. Az operációm hevében leeresztették az úszómedence vizét (nem én intéztem, s nem a kedvemért). Azóta feltöltötték, lesz mit pótolnom. Az orvosi tanácsra mellőzni kell a pillangóúszást. Rendben, soha nem tudtam pillangózni. És vigyázni kell, nehogy elessek. Hát, néha-néha megbotlik az ember. Majd igyekszem. Egyelőre a törzshajlítással végzett cipőfűzést gyakorolom. Tehát, akkor félre bánat, félre bú, marad régiben a víg magyar élet. De már nem lesz ugyanaz, ami volt: varrat- és sérvmentes. (2015. október 14.)

M. Fehérvári Judit

Utópia

Eloolvastam néhány tanulmányt, így most megírom azt az esszét, amely az én interpretációmban próbál bemutatni egy jelenséget, majd elküldöm e-mailben, hogy nyomtatásban is megjelenhessen. Az előbbi mondat jelenleg a számítógépemen található. Egy üzenet. Ez az üzenet azonban telítve van információkkal: egyszerre található benne a múlt, a jelen és a jövő: az írás- és olvasni tudás természetessége. Nincs a valóságban tárgyilag megfogható nyoma (Hacsak nem nyomtatom ki!), de manuális jele a kezemnek sincsen. Megnyomom az *elküldés* gombot, és azonnal megérkezik a szöveg, nem szükséges már beletetoválni egy kopasz fejbe, tintát venni, borítékba zárni stb. Világosan látszik: ma már az üzenetek átadása azonnali folyamat. Ellenben a tartalom formája megváltozott, egyfajta új nyelvet kapott: OMG, J, LOL, pill stb. A *chat*, az *sms* azt követeli, hogy a legrövidebb időn belül reagáljunk. Így rövidítünk: idegen szavakat köznyelvesítünk (és azt is rövidítjük). A számítógépes karakterek megértéséhez az agyunk melyik részét használja? A jobb, azaz a képzelet, a kép agyféltekét? Ha ez így van, akkor a mai internetes írás egyfajta technikai kép? A Vilém Flusser által említett technoképzelet idáig terjed vagy innen indul? Új képi műfajok jelennek meg az internet hatására, például a mémek egy csoportja. Alapjában az internetes mém egyszerűen egy digitális fájl vagy hiperhivatkozás. A tartalom állhat egy módosított vagy módosítatlan képből vagy animációból és sok másból. Egy internetes mém maradhat állandó, vagy megváltozhat az idők során, véletlenül a rá irányuló kommentár, imitációk és paródiák hatására, vagy akár a rá vonatkozó híradások gyűjtésével. Egy internetes üzenet digitális, és valamilyen információt tartalmaz. Nem válik el a kép és a szó. Egymást jelentik, helyettesítik. Ha kell, a szó írja le a képet és fordítva. „*Hamarosan be fog állni az a bizonyos George Orwell-i 1984-es totális diktatúra, és majd elkészítik évről évre az »újbeszél« szótárt, ami egyre rövidebb és egyre kevesebb szót tartalmaz.*” Fogalmazta meg a jelenség lényegét egy nyelvészeti konferencia előadója. Ez lenne az utópia? Egy cyber-térben fiktív jellemek fájlokban, karakterekben kommunikálnak?

Mindez abból indult, hogy az ember nem akarta többé látványt lefesteni, hanem saját témák után vágott. Ehhez viszont elengedhetetlen volt az opsziszkópia (látás látása) kezdete, a gépek, amelyek látják, hogy hogyan látunk, elkészültek, s csak egy lépés volt innen a mozgóképig eljutni. A mozi a mozgás írott verziója; csupán egy gép, amely a mozgást szimulálja a szem számára. A 19. században mindent feltaláltak, a 20. század ezeket tömegkommunikációvá alakította, ehhez pluszban még fogyasztóivá is tette. Végül a kibernetika: gépek, amelyek az észlelés folyamatát utánozzák, gépek, amelyeknek receptoraik és effektoraik vannak, végül pedig olyan gépek, amelyek képesek az információ befogadására és annak visszatáplálására a környezetükbe. Agy mint

gép. Számítógép. Az információ virtuálisan tárolódik. Mi pedig, ahogyan Paul Virilio mondja: fokozatosan elbutulunk. *„Az emlékezet tartalma a felejtés sebességének függvénye. Sajátos ritmus áll fenn az elsajátítás és a felejtés között. Az új technikai eljárások azonban annyira felgyorsították az információáramlást, hogy a memorizálás ideje egyre rövidebb lesz.”*

„Minden önmaga ellentétéből jön létre” – mondja Arisztotelész. Az Isten megteremtette az embert, és az ember Istenné válik. Az ember megteremti az internetet, és az Istenné válik felette. Következtetek erre. A világháló virtuális paradicsomokat hoz létre, elhelyezi az embereket és beszippantja. *A cyber-teret bizonyos szempontból talán az utolsó gyarmatbirodalomnak is tekinthetjük. Mert mit is teremtünk az internettel vagy a cyber-térrel? Egy új terjeszkedési területet.*¹

Az 19. század végén mindenhol síneket raktak: vonatpályák épültek, ugyanez történt a 20. században csak éppen kábelekkal: az emberek bekábelezték a világot, ma pedig a wifi és egyéb rezgések, hullámok töltik meg a levegőt. Felépíthetjük magunkat, új identitást kaphatunk, álneveket használhatunk. A nemet négyféle szempont szerint határozhatjuk meg: társadalmi, genitális, mentális és szaporodási. Úgy tűnik, ehhez a csoportosításhoz hozzá kell lassan jönnie a cyber vagy valós nemnek. Az empatikus és a rendszerező agy mellett meg kell jelennie a mesterséges agynak.

*A 20. század utolsó évtizedei a káosztudomány jegyében teltek. Benoit Mandelbrot, a káoszelmélet klasszikusa arról számol be, hogy „a legszabálytalanabb adathalmazokból váratlan fajtájú rend világlott ki.” Talán ennek a mindenségre kiterjedő mintavételnek köszönhetően derült ki számára, hogy „a világ szabálytalansága minduntalan szabályosnak bizonyul.”*² Tény, hogy az entrópia növekedésével nő az információ is. A rendezetlenségből tudunk következtetni, információkat kapni. Az információs társadalom elvének egy problémája van, hogy nem jöhet létre könnyen megállapodás a kifejezés definíciójáról, hiszen az nem csak a művészeteket, a szövegeket, az ábrákat és a tudományos elméleteket, hanem a hazugságokat, trivialisásokat, magánleveleket, hibákat is tartalmazza és így tovább. Az információ a káosz növekedésével növekszik.

A művészet mai szerepe a társadalmi helyzetek, viszonyok, logikus, demokratikus helyreállítása (ha egyáltalán beszélhetünk helyről). A művészet az utópiában hisz, ugyanakkor egyfajta disztópia felé tartunk, evezünk. A művész által felvázolt világ megtisztult a hatalomtól, a rendszert gyökerestül újraértelmezi, ahogyan az azt alkotó, abban élő embereket is. Persze ez is utópia. A kritikánál tartunk. A problémamegoldás még nem érkezett meg. Csak a felismerés. *„A III. világháború információs gerilla-háború lesz”* – mondja Marshall McLuhan. Információ. A köztéren. Felvetődik a kérdés: a fizikai valóság és a cybertér is tér. Az internet, a „háló” közösséget, virtuális életet,

¹ Paul Virilio

² Tillmann J. A.: Helyettes észlelő. Bill Viola: He Weeps for You

akár több identitást rejt. A technika is messze túlhaladta a „keretezett kép lóg a falon” művészetfogalmát. Az élmények, a vizualizáció, de a kritika sem áll meg a fizikai életnél. Túllép: hacktivizmus, DIY, taktikus média. Peter Weibel azt írja, hogy a következő évtizedben meg kell próbálnunk a képet olyan rendszerré alakítani, ahol a megfigyelő csupán egy pont, a rendszer-kép, mint a háló egy csomópontja. Véleménye szerint az egyéni élményfeldolgozás nem helyes út, ami igazán perspektivikus, az a kollektív megélés, átélés, beleélés. Ami út tud lenni, az nem a laptop és ember összenőtt viszonya, hanem a közösségé. Ez a nézet szintén az aktivizmust hívja életre és a kérdéseket. Hogyan alakítsunk ki közösségi vagy kollektív identitást anélkül, hogy gyanakodva tekintenénk azokra, akik kívül rekednek e közösségen?

A modern történelem összefoglalható négy fontos pontban: nem rekurrens, hanem lineáris (Persze, ez az állításom is erősen megkérdőjelezhető...). A történelemnek az ember az alanya és nem az alávetettje, az egész emberiség az alanya. A múlt végül elveszíti példaszerűségét. Mindenki művész. Közösségi tudás az interneten. A közterek szabadok. Az irányítás megszűnik. Kollektív létezés. Utópia. S hogyan viszonyul mindezekhez az emberi psziché? No, ez is utópia, mert immár nem mindig képes befogadni, tárolni, megtalálni azt az információáradatot, amely rá zúdul, s, anélkül, hogy tudatában lenne, akár több személyiséget is magában hordozhat egy egyén attól függően, a valós életben vagy a világhálón kommunikál-e. Mindez pedig óriási veszéllyel járhat az emberiség lélektani és erkölcsi fejlődésére is.

Forrásjegyzék

- Vilém Flusser: Képeink
- Linke, Detlef B.: „Az agy az üzenet és nem a médium.” A médiumok neurológiája
- McLuhan, Marshall: A Gutenberg-galaxis. Bp., 2001. 319–331., 13–22. o.
- Tillmann J. A.: A megalit, avagy a nagy attraktor
- Tillmann J. A.: Helyettes észlelő. Bill Viola: He Weeps for You
- Virilio, Paul - EZREDVÉGI BESZÉLGETÉS PAUL VIRILIOval, 2000. 1997/9.
- órai jegyzetek
- Peter Weibel: Az intelligens kép
- A gyakorlattól a diszkurzuszig-
- Grant Kester: Életképek- A dialógus szerepe a társadalmilag elkötelezett művészetben
- Judith Halberstam: Technotópiák. Transznemű testek reprezentációja a kortárs művészetben.
- David Garcia és Geert Lovink: A taktikus médiumok ábécéje.